

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(підпис)

“ ____ ” _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік та оподаткування доходів фізичних осіб у вітчизняній системі управління: сучасна теорія та практика»

Виконавець

студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій

Кучеренко Валерія В'ячеславівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник

Доктор економічних наук, професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Артюх Оксана Валентинівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У СИСТЕМІ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННІ: ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	5
1.1. Сутність, види, нормативна регламентація доходів фізичних осіб.....	5
1.2. Документальне забезпечення доходів фізичних осіб у системі обліку та оподаткування.....	12
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	25
2.1. Загальна економічна характеристика досліджуваного підприємства.....	25
2.2. Особливості відображення в обліку та системі оподаткування операцій, пов'язаних з доходами фізичних осіб.....	32
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ	39
3.1. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів.....	39
3.2. Методичні аспекти державного контролю у сфері оподаткування доходів фізичних осіб	47
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

Актуальність теми. Економічний розвиток держави залежить від якості життя його населення, яка проявляється через його доходи. Доходи населення (у вигляді заробітної плати, від підприємницької або незалежної професійної діяльності) — це головний чинник визначення рівня добробуту суспільства будь-якої країни світу. Не можна не погодитися з тим, що ринкова економіка, орієнтуючи населення на підвищення свого добробуту за рахунок трудової активності і підприємництва, поряд з підтриманням соціально-незахищених груп населення потребує державних гарантій забезпечення споживання для всіх громадян [1]. До таких гарантій відносяться встановлені на законодавчому рівні мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсій, соціальної допомоги, різноманітних державних пільг, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму, тобто від рівню, достатнього для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Тому уявляється дуже важливим дослідити процес формування доходів фізичних осіб та їх оподаткування у системі державного управління з розкриттям основних теоретико-прикладних аспектів їх обліку та контролю.

Дослідження питань обліку і оподаткування доходів фізичних осіб розглядало чимало вчених та науковців, як-то: Андрейцева І., Длугопольський О., Збаржевецька Л., Кравчук О., Ляшенко А., Непомняща С., Пащенко Ю., Пластун Н., Смітюх І. та інші. Проте на сьогодні залишаються відкритими багато проблем у сфері обліку та оподаткування доходів фізичних осіб, що і обумовило актуальність теми випускної роботи.

Об'єкт і предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретико-прикладні аспекти обліку та оподаткування доходів населення України. Об'єктом дослідження є доходи фізичних осіб, які відображаються в Філії МПП «Темп-92».

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розкриття загальних положень теорії та діючої практики доходів фізичних осіб у системі обліку та оподаткування з метою визначення напрямків їх удосконалення на підприємствах України.

Для досягнення мети у роботі поставлені такі завдання:

- розкрити сутність, види, нормативну регламентацію доходів фізичних осіб;
- розглянути документальне забезпечення доходів фізичних осіб у системі обліку та оподаткування;
- навести загальну економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- дослідити особливості відображення в обліку та системі оподаткування операцій, пов'язаних з доходами фізичних осіб
- проаналізувати ефективність використання трудових ресурсів на вітчизняному підприємстві;
- розкрити методичні аспекти державного контролю у сфері оподаткування доходів фізичних осіб та напрями покращення.

Методи дослідження. У роботі використані загальнонаукові підходи (ретроспективний, нормативний, системний) та специфічні методичні прийоми: аналіз та синтез, спостереження, порівняння, формалізація, аналіз та інші.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти, нормативно-правові документи України у сфері обліку, контролю та оподаткування доходів фізичних осіб, навчальна література, наукові статті, монографії учених, матеріали конференцій, довідники, статистичні експрес-випуски, мережа Internet, а також засновницькі документи, первинна документація та облікові реєстри, фінансова, статистична та податкова звітність досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження сучасних теоретико-прикладних аспектів обліку та оподаткування доходів фізичних осіб у роботі зроблені наступні висновки

1. Дослідження доходів фізичних осіб у загальній структурі доходів населення нашої країни, вивчення нормативної регламентації різновидів доходів у системі обліку та оподаткування обумовили розкриття їх документального забезпечення.

2. На підставі дослідження доходів фізичних осіб та їх відображення у первинній документації, облікових регістрах, фінансовій та податковій звітності доведено, що документальне забезпечення доходів формується за особливими правилами в залежності від різновидів – заробітної плати працівників, доходів ФОП, інших самозайнятих осіб.

3. Для розкриття прикладних аспектів обліку та оподаткування доходів фізичних осіб у вигляді заробітної плати у роботі наведена загальна економічна характеристика Філії МПП «Темп-92» та зазначено, що на кінець звітного періоду через зменшення обсягів постачання і реалізації товарів, робіт, послуг, скорочення власного капіталу майже удвічі зменшилася валюта балансу підприємства. Це може вказувати на погіршення його фінансового стану та конкурентоспроможності у ринковому середовищі. Для покращення бізнесу управлінському персоналу рекомендовано розробити та впровадити у діючу практику заходи, які би сприяли економічному розвитку суб'єкта господарювання.

4. У роботі розглянута діюча практика обліку та оподаткування доходів фізичних осіб та з'ясовано, що існує особливий порядок розрахунку доходів при нарахуванні лікарняних та відпускних, що знаходить відображення у системі бухгалтерського обліку та оподаткуванні.

5. Результати проведеного аналізу ефективності використання трудових ресурсів на базовому підприємстві з використанням відповідних

показників дав змогу довести, що у Філії МПП «Темп-92» є певні резерви підвищення ефективності праці, у тому числі і через матеріальне стимулювання працівників, що у свою чергу позитивно впливатиме на збільшення доходів фізичних осіб, покращення бізнесу суб'єкта господарювання та загалом на економічний розвиток держави.

5. Розкриття концептуальних засад та загальної методики податкового контролю доходів фізичних осіб дало можливість виявити типові порушення чинного законодавства, запропонувати напрями удосконалення контрольних заходів та довести, що значення податкових перевірок для поповнення державної казни є досить вагомим. Саме завдяки результатам податкового контролю оптимізуються податкові надходження, що загалом позитивно впливатиме на економічний розвиток нашої держави.

.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Непомняща С. М., Збаржевецька Л. Д. Доходи і рівень життя населення в Україні. *Наукові записки*. 2010. Вип.10, част. III. С. 309-317. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/dd10e285-6b07-471c-be4c-5472dcd109d7/content>
2. Андрейцева І. А. Доходи і якість життя населення України: сучасний стан. *Економіка та суспільство*. Вип. № 29 / 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/564/540>
3. Кодекс законів про працю України : Кодекс від 10.12.1971 р. № 322-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
4. Про оплату праці: Закон України від 20.04.1995 р. № 144/95-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
5. Длугопольський О., Кравчук О. Тенденції у розподілу доходів населення України в умовах ризиків воєнного стану. *Innovation and Sustainability*, (3), 76–86. URL: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.3.76.86>
6. Пашенко Ю.Є. Макроекономічні показники розвитку України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Том 31 (70). № 2, 2020. С. 133-141. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_2/31_70_2_2/25.pdf
7. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 03.11.2022 р. № 2710-IX / Верховна Рада України. URL : https://mof.gov.ua/storage/files/1__%D0%97%D0%A3_2710.pdf
8. Бюджетний кодекс України: Кодекс від 08.07.2010 р. № 2456-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2456-17>
9. В Мінфіні розкрили інформацію про доходи бюджету за перший квартал: які джерела насичують казну. *Дзеркало тижня*. 06.04.2024. URL:

<https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/v-minfini-rozkrili-informatsiju-pro-dokhodi-bjudzhetu-za-pershij-kvartal-jak-podatki-i-zbori-nasichujut-kaznu.html>

10. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/sp:wide#n256>

11. Смітюх І. Оподаткування та звітність самозайнятих осіб на період дії воєнного стану. *Юрліга*.17.05.2022. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/211275_opodatкування-ta-zvtnst-samozaunyatykh-osb-na-perod-dvonного-stanu

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291, із змінами і доповненнями. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0893-99>

13. Пластун Н. І. Фінансовий облік. Част. 2. Посібник. Київ: НМЦ «Укоопосвіта». 2020. 122 с.

14. Ляшенко А. Облік зарплати та розрахунків із працівниками. *Итека*. 23.08.2018. URL : <https://budget.uteka.ua/ua/publication/budget-13-byudzhets-buxgalterskij-uchet-otchetnost-i-kaznachejskoe-obsluzhivanie-52-uchet-zarplaty-i-raschetov-s-rabotnikami>

15. Онищенко В. Об'єднаний звіт з ЄСВ та ПДФО (Податковий розрахунок). Головбух. 01 лютого 2024. URL : <https://buhplatforma.com.ua/article/8607-obdnannya-sv-ta-pdfd-dina-zvtnst-2021>

16. Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи: Наказ Міністерства фінансів України 02.10.2015 № 859, із останніми змінами, внесеними Наказом Міністерства фінансів України від 28.08.2023 № 467. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-15>

17. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку: Наказ Міністерства фінансів України від 19.06.2015. № 578, з

останніми змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 438 від 15.12.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15#Text>

18. Онищенко В. Книга обліку доходів єдинника. Головбух. 22.02.2023. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/6792-kniga-oblku-platnika-dinogo-podatku>

19. Про затвердження типової форми, за якою здійснюється облік доходів і витрат фізичними особами - підприємцями і фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність, та Порядку її ведення: Наказ Міністерства фінансів України від 13.05.2021 р. № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0865-21#Text>

20. Лікарняні 2023: порядок розрахунку, строки оплати. *Головбух*. 14.02.2023. URL : <https://www.golovbuh.ua/article/9501-lkarnyan-2023-poryadok-rozrahunku-stroki-oplati>

21. Кого вважають самозайнятою особою або що таке незалежна профдіяльність. *ЮК: Могол-Альфа*. 31.10.2023. URL : <https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/kogo-vvazhayut-samozajnyatoyu-osoboyu-abo-sho-take-nezalezhna-profdiyalnist/>

22. Методика проведення перевірки достовірності, повноти нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та військового збору: Наказ Державної податкової служби України від 04.05. 2023 р. № 322. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/view/dpa2525?an=8>

23. Державна податкова служба України: офіційний сайт. URL : <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nahodjennya-podatktiv-i-zboriv--obovyaz/nahodjennya-koshtiv-edinogo-vnesku/nahodjennya-koshtiv-edinogo-vnesku->